

דהכי תניא: רבי יהושע אומר:

כל הזבחים שבתורה, בין שנטמא בשר וחלב קיים, בין שנטמא חלב ובשר קיים, הרי זה זורק את הדם.

אבל נזיר — המביא ביום מלאת ימי נזרו [בין שאר קרבנותיו], איל אחד לשלמים, ומבשלו בעזרה, ולאחר שמגלח את ראשו משלח את שערו תחת הדוד שבו מתבשלים השלמים; ולוקח הכהן את הזרוע הבשילה מן האיל ומניפו לפני ד'.

וכן עושה פסח שעיקר הפסח לאכילה הוא, דינם שונה:

א. נטמא חלב ובשר קיים, הרי זה זורק את הדם כשאר קרבנות; אבל נטמא בשר ואפילו חלב קיים, אין זורק את הדם, ואם זרק הורצה.

והטעם שאף שלמי נזיר חלוקים הם משאר קרבנות: כי שלמי נזיר "תחילתן לאכילה, דבעי שילוח שערו תחת הדוד שהשלמים מתבשלין בו, ועוד, דבעי תנופת זרוע בשילה; אלמא צריך שיהא בשר טהור בשעת זריקה שיהא ראוי למצוה האמורה בו"; ומכל מקום אם זרק הורצה, כיון דאין דברים אלו מעכבים [רש"י]; והתוספות חולקים בכל זה, ואין גורסים "נזיר" כלל.

כהנים וכלי שרת משום גזירה הוא. כי מעיקר הדין, כל שהפסח קרב בטומאה בשעת זריקה משום שהיו הציבור טמאים, אף הכהנים אין צריכים להיזהר בטהרת עצמם ובטהרת כלי השרת. אלא שכאן גזרו חכמים שיעשה בטהרת

ואמרו חכמים: מאחר שפסח זה נשחט בטהרת הבעלים, וזריקתו בלבד היא שהיתה בטומאה, אין להתיר לאוכלו בטומאה, והטעם:

גזירה שמא לשנה הבאה יטמאו הבעלים אף לאחר הזריקה ואינם מותרין לאוכלו בטומאה, ויאמרו: וכי אשתקד לא נטמאנו בשעת האכילה ואכלנו אע"פ ששחיטתו בטהרה היתה, אם כן השתא נמי ניכול את הפסח בטומאה.

ולא ידעי, דאשתקד משום הכי הותר להם, כיון דכי איזדריק דם הפסח כבר בעלים טמאים הוו, ופסח הבא בטומאה הוא; אבל השתא הרי בעלים בשעת זריקה טהורין הוו, ואין זה פסח הבא בטומאה, ואסורים לאוכלו בטומאה. (110)

עט-א והשתא חוזרת הגמרא לדברי רב שבתחילת הסוגיא, שאמר: אם נטמא הבשר וחלב קיים שמבואר במשנתנו שאינו זורק את הדם, מכל מקום אם זרק הורצה; והקשינו: הרי בעינן אכילה!?

ומשנינן אהאי קושיא: רב — הסובר: אם זרק הורצה אף שנטמא הבשר ואינו ראוי לאכילה — דאמר רבי יהושע, הסובר: אכילת פסחים לא מעכבא.

נתן שאפילו גברא דחזי לאכילה לא בעינן; הרי שהברייתא הקודמת שהובאה בגמרא, כרבנן אתיא ולא כרבי נתן.

110. ביאר החזון איש [סימן קנד לדף זה], כי אף מה שאמרו בברייתא: יזרק הדם בטהרה של

אבל נשתייר כחצי זית בשר, וכחצי זית חלב, אין זורק את הדם, דאכילת אדם שאכילת מזבח אין מצטרפין.

ובעולה שכולה נקטרת על המזבח, אפילו נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, הרי זה זורק את הדם, מפני שכולה כליל, ואין כאן אלא אכילת מזבח.

ובמנחה, אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק את הדם, ומפרש לה ואזיל.

ותמהינן: והרי במנחה מאי עבדתה בזריקת דם, [מה ענין זריקת דם אצל מנחות]!?

אמר מפרש רב פפא: "מנחה" שהזכרה בברייתא, לא מיירי במנחה הבאה בפני עצמה, אלא במנחת נסכים הבאה עם הזבח, וללמד: אע"פ שמנחת הזבח קיימת לא די בה לזרוק עליה את הדם, אם נטמאו בשר הזבח ואימוריו.

וחידוש הברייתא הוא: סלקא דעתך אמינא: כיון דקא אתיא מכח זבח, שהזבח הוא שמחייב להביא מנחת נסכים עמו, אם כן כגופיה דזבח דמי ותהיה המנחה במקום בשר כאילו נשתייר בשר [רש"י מנחות כו א], קא משמע לן.

ב. נטמאו הבעלים במת, הרי זה לא יזרוק את הדם, מה שאין כן בשאר קרבנות שהטמא משלח קרבנותיו.

ואם זרק לא הורצה.

והטעם בפסח הוא: כי אף על פי שאכילת פסחים לא מעכבא לדעת רבי יהושע, "גברא דחזי לאכילה בעינן, ורחמנא דחייה לטמא נפש לפסח שני" [רש"י].

והטעם בנזיר הוא: כי "בנזיר נמי כתיב: כי ימות מת עליו וגו', דסותר את נזירותו" [רש"י].⁽¹¹¹⁾

הרי למדנו, כי לדעת רבי יהושע: אכילת פסחים לא מעכבא, ולפיכך סבירא ליה: אף שנטמא הבשר ואינו ראוי לאכילה, אם זרק את הדם — הורצה, וכמו שאמר רב.

שנינו במשנה: ובמוקדשין אינו כן אלא אע"פ שנטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם:

ומפרשינן: מתניתין מני, רבי יהושע היא.

דתניא: רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר לאכילת אדם, או כזית חלב לאכילת מזבח, הרי זה זורק את הדם.

ולכן יש לפרש באופן אחר: והוא, על פי מה שכתב החזון איש לפרש דברי המשנה לקמן פ ב, והובאו דבריו שם בהערה (143), שהנזיר שנטמא במת, מלבד שסותר הוא את נזירותו, יש בו דין נוסף, שאף לו יצוייר שלא יסתור נזירותו [וכגון שנטמא בטומאת התהום] אין הוא ראוי לשלח קרבנותיו [אם לא שהיה ציץ כדי לרצות], ראה דבריו בנזיר סימן קלט אות יד, וגם בדברי

הכהנים, הואיל ויש לחוש שמא יבואו הבעלים לאכול את הבשר בטומאה.

111. לכאורה כוונת רש"י: הואיל וסתר הנזיר את נזירותו, ואינו ראוי כלל להבאת קרבנותיו שהם לאחר מלאת ימי נזרו, לפיכך לא הורצה. ואם אמנם כן כוונת הברייתא ורש"י: מאי קא משמע לן הברייתא!?

ומשנין: כן הוא מוכח מן הברייתא דלעיל, **מודקתני: ובמנחה** — של נסכים הבאה עם הזבח, שהיא נקטרת על גבי המזבח כאימורי המזבח — **אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק**; מהכא שמעינן: רק **מנחה** של נסכים שאינה גוף הזבח, הוא דלא הוא שיוור, אבל יותרת **הכבוד ושתי הכליות** — שגוף הזבח הן — **שפיר דמי להיות שיוור לזרוק עליהן את הדם**.

וחזורת הגמרא לשאלתה: **הא מנא לן?!**

רבי יוחנן דידיה — ולא משם רבותיו, כדלעיל — **אמר לפרש:**

כי **אמר קרא:** והקטיר החלב "לריח ניחוח" אתה זורק עליו את הדם, וכדלעיל; הרי למדנו: **כל שאתה מעלה לריח ניחוח על המזבח**, הרי הוא שיוור לזרוק עליו את הדם.

ומפרשינן: **ואיצטריך הכתוב למכתב "חלב"** שהוא שיוור, **ואיצטריך הכתוב למכתב נמי "לריח ניחוח"** כדי ללמד אף על שאר אימורין דהווי שיוור.

דאי כתב רחמנא "חלב" לבד, הוה **אמינא:** **חלב אין**, אכן שיוור הוא, אבל יותרת **הכבוד ושתי הכליות**, לא הווי שיוור, ולפיכך **כתב רחמנא "לריח ניחוח"**, כדי לרבותן.

ואי כתב רחמנא "לריח ניחוח" בלבד, הוה **אמינא:** **כל העולין לריח ניחוח** הווי שיוור, **ואפילו מנחה** של נסכים הבאה עם הזבח

והשתא מפרשינן עיקר דברי רבי יהושע שאומר: אם החלב לאכילת מזבח קיים, הרי אף שהבשר לאכילת אדם אינו קיים, הרי זה זורק את הדם:

ותמהינן: הרי עיקר דינו של רבי יהושע דבעינן בשר קיים בשלמים, ילפינן לה לעיל [עז ב] מדכתיב "ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל", ואם כן יש לנו ללמוד שכל שאין הבשר קיים לאכילה אין זורק את הדם, אבל דסגי בחלב לזריקת דם **מנא לן?!**

אמר מפרש רבי יוחנן משום רבי ישמעאל, ומטו בה נייש מי שהיו אומרים שהיה אומר רבי יוחנן [משום רבי יהושע בן חנניה:

דאמר קרא: "זורק הכהן את הדם על מזבח ד' פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחוח לח", הרי למדנו: שזורק הכהן את הדם אם נשאר חלב בלבד, **ואע"פ שאין בשר לאכילת אדם**.

אשכחן דסגי בחלב, אבל שאר אימורין, דהיינו: **יותרת הכבוד ושתי כליות, מנא לן**, שדי בהם לזרוק עליהן את הדם, והרי אף בהם די, וכדמפרש ואזיל.

ומפרשינן: ⁽¹¹²⁾ **היכא אמרינן דזרקין**, וכי היכן כתוב, כי לדעת רבי יהושע סגי אף בשאר אימורין לזרוק עליהן את הדם, עד שאנחנו שואלים מנין לו דבר זה? והרי לא הוזכר בדבריו אלא חלב בלבד.

הגר"ח שהובאו בהערה שם.

ואם זרק לא הורצה.
112. מדברי רש"י נראה, שאין גורס כל זה בגמרא, אם כי הפירוש נכון.

ודין זה הוא שבאה הברייתא להשמיענו, שאין משלח קרבנותיו אף אם לא יסתור נזירותו,

אף האכילה בטומאה, הואיל וקרבת פסח עיקרו לאכילה הוא עומד ובלבד שיהיו הבעלים טמאים כבר בשעת ההקרבה ונעשה הקרבן בטומאה, וכבר נתבאר דין זה לעיל.

ג. גדר דחיית הטומאה בקרבן פסח בציבור הוא כגדר דחיית הטומאה בשאר הקרבנות. וכשם שנחלקו בשאר הקרבנות אם הטומאה "דחוויה" או "הותרה", כן נחלקו אף לענין קרבן פסח.

א. **נטמא קהל או רובו** של הציבור קודם הפסח.

ב. **או שהיו הכהנים** — הנצרכים לעשות את קרבנם של הציבור כולו או רובו — **טמאים**, ואפילו היו **קהל טהורים** — **יעשו את הפסח בטומאה**.

דדרשינן: איש נדחה לפסח שני, ואין הציבור נדחין לפסח שני.⁽¹¹³⁾

ג. היו רוב קהל טמאים, ומיעוטם טהורים — אף הטהורים אינם צריכים להזהר בשמירת הטהרה אלא יכולים לעשותו בטומאה.

[כי כשאמרו במשנה: "נטמא קהל או רובו יעשו בטומאה", אף על הטהורים קאי, כמבואר בגמרא].

והטעם בזה, כיון שאנו אומרים: "אין קרבן

ועולה על המזבח לריח ניחוח נמי; משום הכי **כתב רחמנא "חלב"**, כדי ללמדך: אין שיוור אלא דומיא דחלב דגופיה דזבח הוא, אבל מנחת נסכים, לא.

מתניתין:

א. בהקדמת המשנה בדף עו ב, נתבאר כי אף שהפסח הוא קרבן שקבוע לו זמן, ומן הדין היה שידחה את הטומאה, בכל זאת דין הפסח שונה, ואינו דוחה את הטומאה, אלא בעליו נדחין לפסח שני.

עוד נתבאר שם, כי אף ששאר הקרבנות באין בטומאת הבעלים, הרי הפסח שונה בזה משאר הקרבנות, ואינו בא בטומאת הבעלים, אלא נדחין הן לפסח שני.

ב. אמנם כל זה אינו אלא בטומאת היחיד.

אבל אם היו רוב הציבור צריכים לדחות את הטומאה, הרי הטומאה נדחית.

שהרי כך אמרה תורה: "איש איש כי יהיה טמא לנפש, ועשה פסח לה' בחודש השני", וקיבלו חז"ל: איש נדחה לפסח שני, ואין הציבור נדחה לפסח שני.

ג. אף שבשאר קרבנות הציבור, אין הטומאה נדחית אלא לענין הקרבה בטומאה, ולא לענין אכילת בשר הקרבן בטומאת הגוף או בטומאת הבשר, הרי שבקרבת פסח מותרת

המקריבין הם טמאים, שהרי אי אפשר בלא כהנים, ולפיכך עושים את הפסח אפילו בטומאת הכהנים [זבח תודה ותוספות יום טוב].

113. ואף דאין לנו ראייה מן התורה, רק דאין הציבור שהיה טמא נדחה לפסח שני, ולא על טומאת הכהנים; מכל מקום היינו הך, דמה לי אם אוכלי הפסח הן טמאין, ומה לי אם

ציבור חלוק", שיעשו אלו בטומאה ואלו בטהרה [מאירי; וראה דעת החולקים בהערה (114)]

ד. היו כל ישראל או רובם טהורים אלא שהיו נאלצים לעשות פסחם בטומאה משום שהיו הכהנים כולם או רובם טמאים — הרי אף המיעוט הישראליים שטמאים בטומאת הגוף מקריבים ואוכלים בטומאה, ואינם נדחים לפסח שני,

והטעם בזה מבואר בברייתא שהובאה בגמרא בסמוך, משום ש"אין קרבן ציבור חלוק", והואיל ואף הטהורים עושים אז קרבנותיהם בטומאה [מחמת טומאת הכהנים], מותרים אף מיעוט הטמאים לעשות קרבנם בטומאת הגוף. (115)

ה. אבל אם נטמא רק מיעוט הקהל — הרי הטהורין עושיין את הפסח הראשון,

והטמאין עושיין את הפסח השני בארבעה עשר לאייר.

גמרא:

תנו רבנן:

הרי שהיו ישראל טמאין, וכהנים וכלי שרת טהורין.

או שהיו ישראל טהורין, וכהנים וכלי שרת טמאין.

ואפילו היו ישראל וכהנים טהורין, ורק כלי השרת טמאין [מפרש לה בגמרא בסמוך].

יעשו [אף הטמאין בטומאת הגוף] את פסחם בטומאה, משום שאין קרבן ציבור חלוק. (116)

אמר רב חסדא:

לא שנו בברייתא, שמתוך שנטמאו כלי השרת ונעשה קרבן של רוב ישראל

ב "ש"אין קרבן ציבור חלוק", וכפי הגירסא המובאת בדקדוקי סופרים, וכפי שהוא גם בילקוט, ראה בהערה (125).

ודרך ביאור תבאר הגמרא על פי דרכו של המאירי, ובהערות יתבאר על פי דרך התשב"ץ.

115. מדברי רש"י במשנה משמע, כי אף דין זה כלול בדברי המשנה.

אלא שבהגהות רבי יצחק אייזיק חבר, כתב: כי דיבור זה של רש"י אין שייך למשנה אלא לברייתא שבסמוך. [אמנם ברע"ב בפירושו על המשניות לא משמע כן; וראה עוד במלאכת שלמה על המשניות].

116. ראה בתשב"ץ חלק ג' סימן קל"ה דברים

114. א. בגמרא ובהערות שם יתבאר: אם דין זה היתר הוא לטהורים, או שמחויבים הם שלא ליהזר לעשות בטהרה.

ב. לפי הגירסא בגמרא סוף עמוד ב כפי שהיא בגמרות שלנו, מבואר כדעת המאירי: כי טעם הדין שיעשו אף הטהורים בטומאה, הוא משום ש"אין קרבן ציבור חלוק" שיעשו אלו בטומאה ואלו בטהרה.

אמנם בתשב"ץ חלק ג סימן קלה מבואר: כי דין זה אינו משום הדין ש"אין קרבן ציבור חלוק"; והיינו שהוא דין בפני עצמו שהמיעוט נמשך אחר הרוב; וסוגיית הגמרא לקמן, מתבארת ביתר פשיטות לפי דעת התשב"ץ, וכפי שכבר העירו האחרונים.

וכנראה שהתשב"ץ אינו גורס בגמרא בעמוד

בטומאה, מותרים אף הטמאים לעשות את הפסח ולאוכלו בטומאה:

אלא באופן **שנטמא הסכין** [או כלי שרת אחר] **בטמא מת**, שנגע הסכין בטמא מת שהוא אב הטומאה [כי רק באופן שנטמא הסכין בטמא מת, נטמא אף הכהן האוחז בו, והוא זה שמתיר לבעלים לאכול את הפסח בטומאה, וכדמפרש הגמרא ואזיל].

כי אף על פי דקיימא לן בעלמא, שאם נגע כלי באב הטומאה, הרי הוא טמא בטומאה שהיא קלה מן טומאת המטמא, ואינו אלא ראשון לטומאה [שאינו מטמא אדם]; כלי מתכות [רש"י; ויש אומרים אף כלי עץ] שנטמאו במת או שנטמאו במי שנטמא במת — שאני, ונטמאו הכלים בטומאתו של המטמא.

ומשום: **דרחמנא אמר: "בחלל חרב"**. ללמדך, **חרב** [או שאר כלי מתכות] שנטמאה במת — **הרי הוא בחלל**. כמו המת עצמו.

והוא הדין כשנטמאו כלי המתכות בטמא מת, הרי הן טמאין בטומאת המטמא. ואם כן, **קא מטמא כלי השרת לגברא** הכהן

האוחז בו, ולכן מותרים אף הבעלים הטמאים לאוכלו בטומאה.

ומשום: **דמעיקרא** [בתחילה] בשעת עשיית הקרבן **כי מתעביד הפסח**, הרי **בטומאת הגוף** של הכהן **דבכרת קא מיתעביד** [הרי נעשה הפסח בטומאת הכהנים שכניסתם לעזרה היא בכרת אלמלא הדחייה], וכיון שכן מותר לאוכלו בטומאת הבעלים שאף היא בכרת. (117)

אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ, נגע בו שרץ [שהוא אב הטומאה, הרי הכלי שנגע בשרץ אינו אלא ראשון לטומאה שאינו מטמא אדם. ונמצא, דהסכין רק **בשר הוא דמטמא ליה**, אבל **לגברא לא מטמא ליה** [בשר הפסח בלבד הוא שנטמא מן הסכין, אבל הכהן האוחז בו לא נטמא], ובאופן זה הדין הוא:

בעלים **טהורין עביד**, אבל **טמאין לא עביד**. (118)

והטעם: **כי מוטב שיאכל הפסח בטומאת בשר** שהיא **בלאו בעלמא, ואל יאכל בשר בטומאת הגוף** של הבעלים האוכלים, **שהוא בכרת**.

מחודשים בביאור ברייתא זו; וראה עוד ב"זבח תודה" בביאור דברי רש"י כאן.

117. הקשו התוספות: כיון דמפרש רב חסדא, שעיקר ההיתר הוא מפני שהכהן האוחז בסכין נטמא, אם כן למה אמרו בברייתא: "ואפילו" ישראל וכהנים טהורים וכלי שרת טמאים, והרי היינו רישא ממש "היו ישראל טמאים וכהנים וכלי שרת טמאים"? ולא יישבו.

עוד הקשו התוספות: וכי אטו מפני שהסכין נטמאת חייבים הכהנים לעבור איסור כרת ולהכנס לעזרה, והרי יכולים לשחוט בסכין ארוכה. ותירץ ר"י: אין פנאי לכל הפסחים לשחוט בענין זה, ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי. וראה מה שכתב רבינו עקיבא איגר בגליון הש"ס ובליקוטים על קושייתם הראשונה.

118. מה דנקטה הגמרא לשון "עביד", דמשמע

ומפרשינן לדברי רב חסדא: אלמא, קסבר רב חסדא: טומאה דחוויה היא בקושי בציבור, ולא הותרה היתר גמור, ולפיכך: לא הותר לאוכלו בטומאת הבעלים אלא אם כן בלא טומאתם נעשה הקרבן בטומאה שהיא בכרת.

שהרי אם תימצי לומר טומאה "הותרה" בציבור, היה לנו לומר: כיון דאי אפשר לעשות קרבנות רוב הציבור אלא בטומאה, ואפילו טומאת בשר — הרי שכבר הותרה הטומאה בפסח זה, ולא איכפת לן באיזה טומאה יעשהו היחיד.

ועל כרחך, שדחוויה היא, ולפיכך לא הותר היחיד לעשותו בטומאה, אלא אם כן הוצרכו רוב הציבור לדחות טומאה באותו חומר שאתה בא להתיר ליחיד.

וכן אמר רבי יצחק: טומאה דחוויה היא בציבור.

ורבא אמר: אכן טומאה דחוויה היא בציבור [שאגת אריה סימן ל"ח ושפת אמת], אבל מכל מקום אפילו טמאין נמי עבדי [אפילו בעלים טמאים אוכלים את הפסח] כשנטמאו כלי השרת בטומאת שרץ, כיון שנטמא הבשר ונדחה איסור אכילת בשר טמא.

מאי טעמא?

דכתיב: "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף". וסמך ליה "והבשר, כל

טהור יאכל בשר". הרי שהוקשו אכילת בשר קדשים טמא, לאכילת קדשים בטומאת האוכל.

ודרשינן: [כל היכא דקרינן ביה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", קרינן ביה נמי "והבשר, כל טהור יאכל בשר"], ולא טמא.

וכל היכא דלא קרינן ביה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" — וכגון בפסח זה שהותרה בו אכילת בשר טמא — לא קרינן ביה "והבשר, כל טהור יאכל בשר", והותרה בו נמי אכילת בשר בטומאת האוכל. (119)

איתמר:

נתבאר במשנה: נטמא קהל או רובו יעשו בטומאה כל ישראל ואף הטהורים. הרי למדנו, שאם רוב ישראל טמאים עושין אף הטהורין בטומאה.

אבל הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין, נחלקו בו אמוראים:

רב אמר: מחצה על מחצה כרוב.

כלומר: הן מחצת ישראל הטהורים הרי הם כרוב טהורים, והן מחצת ישראל הטמאים הרי הם כרוב טמאים; וכדמפרש ואזיל.

ורב כהנא אמר: מחצה על מחצה אינו כרוב, וכדמפרש ואזיל.

אסורין הן לאוכלו אינם עושין בטומאה, כיון שעיקר הפסח לאכילה הוא עומד.

119. צריך ביאור: והרי אנו מתירים לאכול את

שהנדון הוא על עיקר עשיית הפסח, אע"פ שסברות הגמרא בזה הוא על האכילה שהיא בכרת; היינו משום דהא בהא תליא, אם מותרים הבעלים לאוכלו הרי הן עושין בטומאה, ואם

ומפרשינן: רב אמר: מחצה על מחצה כרוב, ולפיכך:

הללו הטהורין עושין לעצמן בטהרה, ואסורים לעשות עם הטמאים בטומאה; כי אנו דנין את הטהורים כרוב, ואין אומרים "אין קרבן ציבור חלוק" להמשיך רוב ישראל הטהורים אחר הטמאים.

והללו הטמאים עושין לעצמן בטומאה פסח ראשון, כי אנו דנים אף את הטמאים כרוב, ואין רוב ישראל נדחים לפסח שני, אלא עושים בטומאה.⁽¹²⁰⁾

ורב כהנא אמר: מחצה על מחצה אינו כרוב, ולפיכך:

טהורין עושין את הפסח הראשון, וטמאין

עושין את הפסח השני, כיון שאינן כרוב ישראל, ונדחין לפסח שני.⁽¹²¹⁾

איכא דאמרי:

הא דאמר רב כהנא: מחצה על מחצה אינו כרוב, הכי קאמר:

טהורין עושין את הפסח הראשון.

וטמאין אין עושין לא את הפסח הראשון, עט-ב ולא את הפסח השני.

והטעם: בראשון לא עבדי הטמאין, דהא לא הוו רובא דישאל שיהיה מותר להם להקריב פסח בטומאה.

ובשני נמי לא עבדי, כיון דלא הוו מיעוטא

הבשר בטומאת הבעלים משום "אין קרבן ציבור חלוק" דהיינו שלא לחלק את הטמאים טומאת הגוף משאר הציבור הטהורים העושים בטומאה משום כלי השרת, וכמו שכתב רש"י; ואם כן מה ענין זה למה שדרש רבא! ויש ליישב.

120. מבואר מדברי הגמרא וכפי שביארה רש"י, שאילו היו דנין מחצה על מחצה כמות שהוא, היו אף מחצת הטהורים עושים בטומאה, ואע"ג דהטמאים העושים בטומאה אף הם אינם רוב ישראל.

אבל המאירי כתב בלשון אחר: "היו מחצה טהורים ומחצה טמאים, הרי המחצה של טמאים כרוב לענין שלא יידחו לפסח שני, אבל לא לענין שיהו הטהורים יכולין לעשותן עמהן בטומאה, והילכך כולם עושין פסח ראשון, טהורים לעצמם בטהרה, וטמאים לעצמם בטומאה."

וראה עוד בתוספות בעמוד ב בפירושים לדברי רב כהנא דבסמוך בלישנא בתרא,

דמבואר, דהואיל ואין הטמאים נידונים כרוב ישראל, אלא כמחצה, אין הטהורים נמשכים אחריהם.

121. כתב רש"י: "טהורין עושין את הראשון בטהרה, דאי נמי מיעוטא נינהו אית להו למיעבד הראשון בטומאה, וכל שכן כי עבדי בטהרה שפיר דמי"; ונלשונו של רש"י קשה, שפתח ואמר שעושין בטהרה, וסיים, דאף בטומאה יכולים לעשותן].

וצריך ביאור: כי אף אי חשיב שהטהורין מיעוט נינהו והטמאין רוב, ובעלמא עושין הטהורין בטומאה, הרי הני מילי כשהטמאים עושים את הפסח הראשון בטומאה, אבל כאן, שהטמאין נדחין לפסח שני, מה יתיר לטהורים לעשותו בטומאה, וצ"ע, דבר שמואל.

וראה מהרש"ל שביאר דברי רש"י, שאין כוונתו לומר שיכולים לעשות בטומאה, ומטעם אחר הכריח כן, ויש שם טעות סופר בסוף דברי מהרש"ל.